

БУРЯД УНЭН

Бүгдэд арай газетэ

1992
СЕНТЯБРЬ
5
Намарай түрүүшн
барын 9
СУББОТО
гарай 7
№ 173 (18532)
сэн 6 мүн

АН ЯЖА ИДАРХАБ?

...аншаабуудал мууно үездэ...
Хараад үйдэ. А жал хэдэг...
...аншаабуудал мууно үездэ...
Хараад үйдэ. А жал хэдэг...
...аншаабуудал мууно үездэ...
Хараад үйдэ. А жал хэдэг...

...аншаабуудал мууно үездэ...
Хараад үйдэ. А жал хэдэг...
...аншаабуудал мууно үездэ...
Хараад үйдэ. А жал хэдэг...

...аншаабуудал мууно үездэ...
Хараад үйдэ. А жал хэдэг...
...аншаабуудал мууно үездэ...
Хараад үйдэ. А жал хэдэг...

ҮМСЭЛЭЛГЫН ЧЕГУУД ҮГТЭХЭНЬ

ТҮБЭЙ КОМИССИН ЗҮБЛӨӨННӨӨ ТЭМДЭГЛЭЛ

Гүрэнэй болон муниципальна предприятнуудыг гүрэнэй башэ болгохо, зөөриньш үмэсэлгэ программын хүсэндэ оруулаха тухай Россин Федерацин Верховно Советэй тогтоолой хэлбэлдэ тунхаглагдаһанһаа хойшо хоёр һара шахуу сар үнгэрөө, һаншаг манай Буряд Республикын Верховно Советэй байал тиниэ тогтоол болон үмсэлэлгын программа «Бурятия» газетэдэ толилолгоо һааб даа.

Гэбшье энэмий ноун тээшэб? Гүрэнэй зөөриньш эрхэтэдэ бодотгоо хуулаан гү, али Россин мүнөөнэй асаг түрү арад зоноо угырууджархөд, амьёнь тагалха, людынь бурлуулхын тула хүн бүр хэндэ 10 мянган түхэрнэй үмсэлэлгын чегү үгэхэ гэбэ гэшье гү гэхэ мэтэ хоёрлөдөөн зоной дунда дуулагдаг болохой.

комиссиууд республика соо, городуудта, район болон аймагуудта бин болгодонхой.

Һаншаг Буряд Республикын Министрүүдэй Советэй тиниэ Түбэй комиссин заседан болоо. Эндэ хото городуудай, районууд болон зарим аймагуудтай захиргаанай гүлваанар, зарим министрствүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилгшэд, мүн гэнэй, нөөсэлгын банкнуудай хүдэлмэрилгшэд хабалдасгаа.

Энэ заседани республикын Министрүүдэй Советэй Түрүүлгшэ В. В. Саганов хүтэлбэрилөө.

Үмсэлэлгын чегүүд бүхи эрхэтэдэ (манай эндэ ажалуудтай), мүн үхибүүдтэ, сэрэгэй алба хаашада (офицеруудтэ, прапорцигуудта, мичмануудтэ, улгата болаорхоо үлүү сагта алба хэжэ байһан хүнүүдтэ), тэдэнэй гэр бүлүүдтэ, тэршэлэн нютаг оройһоо тэршэжэ гараха баатар боллоо, нийш саг зуураар ерөөн хүнүүдтэ үгтэхэ ёһотой юм. Тиниэ чегүүд байһаа оной огцборын 1-һа декабрь 31 болотор үгтэхэ байһа юм.

Тиниэ чегүүдэ үгэхын тула нютагуудтай комиссиууд хүн зонойгоо списоктабажа, нөөсэлгын банкын эмхидгүүдтэ дамжуулаха, Тэрээгээрнэй банкын эмхидгүүд хүнүүдтэ үмсэлэлгын чегүүдэ үгтэхэ боллоо.

ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭНҮҮД

Буряд Республикын Верховно Советэй Президиумай 1992 оной августын 13-най Зарлигар Буряд Республикын хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд олгогдобо гэбэл:

«БУРЯД РЕПУБЛИКЫН АРАДАЙ УРАН ЗУРААША»
Республикын уран зургаан искусствые хүжөөхэ талаар габыятай байһанһын түлөө **Алюшев Эрхит Эрдыниевичтэ** урал зураана.

«БУРЯД РЕПУБЛИКЫН ХЭЛХЭЭ ХОЛБООНАЙ ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛГШЭ»
Хэлхээ холбооной хэрэгсэлүүдэ хүжөөхэдэ, ходо гаража байдаг хэлхээ талаар габыятай байһанһын түлөө **Семенов Алевтина Николаевнада** — «Роспечатины» республиканска агентствын начальнигай орлогшо.

Буряд Республикын Верховно Советэй Президиумай 1992 оной августын 13-най Зарлигар Буряд Республикын хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд олгогдобо гэбэл:

«БУРЯД РЕПУБЛИКЫН АРАДАЙ УРАН ЗУРААША»
Республикын уран зургаан искусствые хүжөөхэ талаар габыятай байһанһын түлөө **Алюшев Эрхит Эрдыниевичтэ** урал зураана.

«БУРЯД РЕПУБЛИКЫН ХЭЛХЭЭ ХОЛБООНАЙ ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛГШЭ»
Хэлхээ холбооной хэрэгсэлүүдэ хүжөөхэдэ, ходо гаража байдаг хэлхээ талаар габыятай байһанһын түлөө **Семенов Алевтина Николаевнада** — «Роспечатины» республиканска агентствын начальнигай орлогшо.

Буряд арай оюун ухаанай байлгуудыг шэжэлэлгэдэ ба республикада эрдэмтэ мэргэжилтэди бэлдэгдэ габыятай байһанһын түлөө **Боронсов Асалан Олзовичтэ** — Санкт-Петербургын университетэй социологическа факультетэй докт. философийн эрдэмэй докт., профессор

«БУРЯД РЕПУБЛИКЫН ГАБЬЯАТА ЮРИСТ»
Сүүдэй-арбитражна органуудта олон жэлэй туршада оролдоотой бэрхээр ажаллаһанһын түлөө Буряд Республикын арбитражна Дээдэ сүүдэй удаадахи хүдэлмэрилгшэдтэ:

Вишнякова Татьяна Петровнада — коллегийн түрүүлгшэ,
Устинова Нина Васильевнада — коллегийн түрүүлгшэ.

„Буряд Унэн“ 93

ЗАХИЛ ХЭГДЭЭГҮЙ, ГЭБ ЭШЬЕ...

Социалис обществын хүжэлтын удааран тогтоон зогсолтын үе гэлсэдэг сагыё һаанада, зоной нуудал байдал хэдэн хуыар дээшэ һайн байһан гэшье ха. Арбаад ондоо газет, журнал захиһан айлнуудыг хэши гайхаха байгаагүй. Юрын лэ үзэгдэл.

Буряд унэнийн үхибүүдэйгээ уран шадабар, ухаан бодылыг хүжөөхөд арга боломжоо, хэлбэлдэ зүйлүүдэ худалдан абахаа хэн арасаха байл. Хэлхээ орохоонь үхибүүнэйгээ, аша-зээгэйгээ үзэхэ, хараха «Веселые картинки», «Мурзилка» журналуудыг нэн түрүн бэшүүдэг бэшэ һэн гүбдүй?

Саашада октяброн, пионер комсомол болоһон хүнүүдэй эрхэ бэшэ бэшүүдэ ёһотой тусхай газет, журнал байдаг һэмнэй даа, Тиниэжэ үхибүүдэйгээ ургалтын шаташатын һонирхолоор нэгэнгэ бэшүүдээр байтар, арба гаран газет, журнал болошохо. Хүл хүнгэн, ажал хүдэлмэри хэжэ абаһан аад, өөрөө нэгэ газетэ бэшүүдэг гэжэ аргаха аалиһ?

Тэрэнһэ гадна, олондо хэлбэлдэ зүйлүүдэ тарааһын түлөө партины, комсомолэй түлөө баалахыё ушар гарадаг байгаа.

Энэ бүхи захиһан юмтэ нэгэнгэ ахи захынь оложо, бүлгэнь уншадаг зон һэн гүбдүй, али үгэй гү, бн мэдэе. Зүгөөр «СССР-эй эрхэтэд эгээл уншааха зон» гэнэн уриа дуулахада, сэдхэлдэмий аргагүй эхэ омогорхол түрэдэг бэлэй.

Мүнөө Мухар-Шабэрэй аймагар албанай хэрэгтэ абадамнин, гайхаарыё, гомдохорыё ушарнууд дайрлада.

Байгша оной августын 1-һэе захил хэжэ саг эхилэх гэжэ хаа хаанагүй сохосгондохойё һаань, зарим һууриной почталыонуд энэ һара соо нэгэшые захил абаагүй байһаар.

Жэшье болгон хэлэхэдэ, Боом, Нархата һууриуудай почта тарааһад Любовы Цырендоржиевна Никитеева, Дулма Леонидовна Батуева гэгшэд уншагдаһаа захил абахаһаа байха оһөөдөө захил хэжэ нэгэшые бланк үгы байба. Энэ ушарһаа худалдан бодоходо, зоной захил хэшыё һаань, үгышыё һаань, тосхондо ерөөн бэшгэ дамжуулаха нэгэ хүн хэзэшье хэрэгтэй байха гээд һаана амархан һууна гэшье гү? Али үлөөдэригөө байдал тухай бодомжоло, мэдэрхэ хүн хэлхээ холбоондо үсөөршоо юм гү?

Гэхэтэй хамта үндэһэн соёлоо, хэлхээ, түүхээ, угайгаа ашуул сөгнөлдө хүн бүхэн сайгаһаа бэрхшээлыг нигүүлэхы һайхан сэдхэлээр дабажа. «Буряд унэн» газетэй захилай болзорһоо гэгдэнгүй бэшүүдэ байха гэжэ найдаһаб.

Т. НИМБУЕВ,
манай юрр.

Росси. Буряд Республикын соёлой хүдэлмэрилгшэдэй профсоюзай нэгэдэлгын үдэр—сентябрийн 7-до

БУРЯД РЕПУБЛИКЫН ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ, МИНИСТРҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ ХАНДАЛГА

ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ КОЛЛЕКТИВУУД ЭН, МИНИСТЕРСТВЭНҮҮДЭЙ, ЗАХИРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛГШЭДЭЙ
ПРОФСОЮЗАН ЭРИЛТЭНҮҮДЭЙ БҮРИЛДҮҮЛГҮЙН ҮНДЭЭН БОЛОХО ГОЛ ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД

на-институудай холбооной гэгшүүдтэ гэр барины нэмэлтэ таалмай үгэдэг байха.

10. Түлээний нормие 8 кубометр хүрэтэр эхэ болгохо. Түлээний үлс сныгыё хизаарлан байгуулаха.

11. Гүрэнэй худалдаа наймаанай предприяттар дамжуулан, соёлой хүдэлмэрилгшэдтэ импорттэ эд бара (кубана, гутал, мебель, ажагуудай техника) худалдаха хэрэг эрхилхэ.

12. Засаг түрүн зүгһөө сөнгүүдэй хиналыг байгуулаха, эдэе хоолой зүйлүүдэ худалдан, зөөри болохо хэрэгтэ хоорондын холбооной туналама гэшыё үгы хэжэ.

13. Соёлой, киногой, телевиденин, олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлүүдэй, аялшалтын ба спортын, хүнийн гү, али бодиедһөө гүйсэд һомологдог эмхи зургаануудыг, предприятнуудыг, эмхидгүүдэ бүхи түхээлэй налогуудһаа сөөлөхэ.

14. Зөхөхы ажалтанай холбоонуудыг, тэдэнэй бүридэлдэ ородог эмхидгүүдэ налогуо сөөлөхэ.

15. Соёлой, искусствын, киногой, спортивно-эдурууруулын объектуудай ажал аюулдыг дэмжэхэ

шэглэлтэн предприятнуудта хүнүгээдэлэй налог ашталыё бин болгохо, 2 процентын хизаарлалтыё боллоулаха.

16. Соёлой эмхи зургаануудыг, хөбөлзлэн ажал аюулдыг НДС-һээ сүлөөлдөгшэдэй списоттэ оруулаха.

17. Номой худалдаа наймаанай эмхидгүүдэ соёл тэршэнь болгоод, номуудта тогтоогдон НДС боллоулаха, соёлой эмхи зургаануудта харааладан ариенды хүнгээлэттэй болгохо.

18. Литературын ба искусствын зөхөлнүүдэ бэшэхэдэ, бүтээхэдэ, гаргашалһан гаргашынь тодорхойлоһон саархатай байбаль, авторска түлөөһинөөнь тэрэ гаргашынь хороогоод, налог ашадга болгохо.

19. Соёлой болон искусствын хүдэлмэрилгшэдэй, мүн гасгрозлодо, выстывэ эмхидхэхэдэ алаһан уран найханай коллективүүдэй нийтын транспортар ажахада, ашаагаа зөөхэдэ, хүнүгээлэттэй түлөөһэй байгуулаха.

20. Бюджетэй мүнөөһөө һомологдот соёлой, искусствын, киногой, тел-радио дамжуулыгын, олон

до мэдээсэл тараалгыг, аялшалгыг, спортын эмхи зургаануудыг газарай налогуо сүлөөлхэ.

21. «Байгал» журналыё түбхи-нуудэ байра гаргаха үгэхэ.

22. Салон-магазин нээхын тула, уран найханай үйлдэбэрини мастерской оруулхын тула байра гаргаха үгэхэ.

23. Уран зураашадта мастерскойнуудтай гэр байр барихын тула мүнгэн зөөри үгэхэ.

24. Байгалай эрьдэ зөхөхы ажалтанай байһан барилгада мүнгэн зөөри үгэхэ.

25. Уран зураашадай холбооной аппаратыг тэдхэлдэ республикын бюджеттэ оруулаха, уран зөхөлшодой ба Композиторнуудай холбоонуудтай эрхынь аял болгохо.

26. Агрпромпанкын (Ленинэй үйлсэ, 13), Ажагуудалы байшангай (Банзаровай үйлсэ, 1) гэр байрануудыг сүлөөлхэ, эдлэхэ эздэтнь бусааха.

27. Аймагай газетнуудыг, «Байгал» журналы хэрэгтэй хэмжээн соонь мүнгөөр һомолохо асуудал шидэхэ.

28. Зүүн Сибирин гүрэнэй соёлой институудта хэрэгсэлүүдэ хү-

далдажа абаха, заһабари хэжэ мүнгэн зөөри үгэхэ.

29. Буряд уран зураашадай, композиторнуудай, уран зөхөлшодой бүтөөһөн соёлодо, искусстводы хабатай зөхөл бүтээлүүдэ худалдаа абахын тула Соёлой министрствын бюджеттэ тусхай мүнгэн зөөри харааха.

30. Буряд оройной түүхын музейн жасыё байлгаха байра үгэхэ.

31. Национальна библиотекын ном хадгалха санда мүнгэ үгэхэ.

32. Республикын аймагуудта хамнаһан ажахы байгуулхын, хүжөөхын тула Соёлой министрствэдэ туһа хүргэжэ байха.

33. Театрально-харалгын коллективүүдтэ зориулжа, 4 автобус үгэхэ.

34. Киногой системын байгууламжыг, мүнгэ һомололтыг гуримшуулаха.

35. Студенттарыё эдээлүүлгыг үнэгүй болгохо хэрэгтэ туһаламажэ үгэхэ.

36. Офсеттэ аргаар газетнуудыг хэлбэхын тула хэрэгсэлүүдэ абахынь республиканска типографид мүнгэн зөөри үгэхэ.

1-дөхи нюурта.

Мүнөөдэрэй шухала асуудал. А. Жигжитова: «Оюутан яжа ажимдархаб?»

«Үмсэлэлгын чегүүд үгтэхэнь» — Түбэй комиссин зүблөөһөө тэмдэглэнүүд.

«Буряд унэн» — 93. Т. Нимбуев: «Захил хэгдээгүй, гэбэшье...»

Росси, Буряд Республикын соёлой хүдэлмэрилгшэдэй профсоюзай нэгэдэлгын үдэр. Соёлой эмхи зургаануудай коллективүүдэй, министрствэнүүдэй, захиргаануудай хүдэлмэрилгшэдэй профсоюзай эрилтэнүүдэ, бүрилдүүлгын үндэһэн болохо гол шухала зорилгонууд ба сентябрийн 7-до үнгэргэгдэхэ байһан энэ үдэртэ зориулагдаһан материалууд (1-дөхи, 2-дохи нюурнуудта).

3-дөхи нюурта.

«Толи» — субботагы үдэрэй аялшалта хуудан.

4-дөхи нюурта.

Ц. Дондогой: «Пушкинай лицей бэшшыё һаа...»

Б. Найданов: «Хүбүүтэй хүн хүдэр, басагагай хүн бардам».

«Бурядай радио» — агаарай долгинодо — долоон хоногой программа.

Туһагай зүбшэл. «Дабалха, маринад бэлдэхэ гэбэл...»

«Аяхабтар эхэ гэнтын аюул» («Комсомольская правда» газеттэһэ).

УНШАГТЫ, ТАНИЛСАГТЫ:

АЛИБАА ТАЛЫН АНХАРАЛ ХҮЛЭЭНЭБДИ

ГҮРЭНЭЙ ХҮГЖЭЛТЭ та- рэвэй нэрэ соло уран зохёол- шод, журналистнуудай, арти- стнууд, хөгжимшэд, уран зу- раашадай, музейнүүдэй, ту- ризмын, театр, киногой хү- дэлмэрилэгшэдэй, бүхыдөө соёлой амал- ябуулагшадай ухаан бэлчигэ тортойгоор дуудыдаг гэшээ. Ингэжээ хэ- лэхэдээ, бусад халбаринуудай мэргэжэлтэдэй хубитые доо- шонь дарахааа наана бэшээ.

Гүрэнэй зүгһөө дэмжэлгэ абаха, зохио хэмжээндэ ажа- нууха, ажаллаха найдалаа ал- даган эгээл бэлчигэй бэрхэ мэргэжэлтэд соёлой, иску- ствын халбарине орхино, аражнаа наймаа эрхилдэг байгууламжануудта, бага предпритинуудта ороно.

Соёлой профсоюз ажалай салын хүлээнэй, социальна асуудалнуудые шийдэхгын, хүдэлмэрин эрхэ байдалтай талаар хоорондоо илгаатай коллективүүдые нэгдүүлдэг юм. Тиммэхээ бугадые ган- сата шийдэхгын аргагүй юм бээ. Гэбшье минн хүультай бэшээ.

Россин соёлой хүдэлмэри- лэгшэдэй профсоюзай комитет энэ жилэй сентябрь соо халбаринн хүдэлмэрилэгшэ- дэй профсоюзай нэгдэлгын үдэр амхидхэе урылаа. Манай доройтонгй байдалаа, гурнай зүгһөө халбарине дэмжээ шухала болонодоо прайвительствын, олонингын анхарале хандуулахын тула олонхи нотаг хизаарнуудай эмхинууд энэ үүхээлэе дэм- жээ.

Редацинуудай, хэблэлэй газарнуудай, полиграфин ба номон наймаанай предприти- нуудай хүдэлмэрилэгшэдые дэмжээ зорилготойгоор бизн- эй эмхидхэн ябуулануудай хүдэлмэри эгсэ нэгэ жэл үнгэрбэ. Хамтын абуулаа үүс- хэжэ, Россин прайвительста- да, нотагай засагай зургаа- нуудта нитэмлэлэ эрилтэ най- рудланаймнай эсэстэ гэшээ, журналинуудай зохёохы хүдэл- мэрилэгшэдэй дундуур салын хүдэлмэри тоолон гарахалаа та- бигдадаг хизаарланууд, хэр- гэмдэмжин жаснаа түлгэлдэг мунганай, салын хульы нэмээлгын талаар табигдадаг хизаарланууд болоулаа, ном наймаалааг эмхи- нуудтэ сүлөөтэ сонгуудые та- бигнаа үшөөшөөдо, районой гэгэтинүүдэй редакцинууд болжэдүүднээ мунгоор номо- логчидо боло. Гэхэ зураа налад, тохойлгын, аренидэ тү- лөөлөнэй талаар болон бусды- ше асуудалнууд шийдхөгдөн- гүй үлөө.

Илээлй туршада ресном са- лын хүлээ нэмээхэ, номму- нальна аша тулануудые хан- гаха, арадай хэрэглэмжын эд бараа худалдаха эрилтэгийг гэр болон бусдыше асуудал- байдал республикын, хотын,

уудууар республикын прайв- ительствын үмэнэ гараан бай- ша. Эдэ асуудалнуудай зарим- нинн хангагдаха хараатай- гаар, бюджетдээ тэдхэгдэлгэ эмхи зургаануудые социаль- на талаарн дэмжээ тухай республикын Совминай тог- тоолдо ороо. Гэбшье манай социальна асуудалнуудые шийдэхгэ муртэй найжарна- гүй.

Республика доторнай со- лой хүлээнгэдэ анхарал огто хандуулагданагүй бээл, бу- руу. Ижээшэнь, республикын соёлой хүлээнгын комплекс- ной программые Министруудай Совет баталанхай, театр- нуудай, «Байгал» ансамблин байгууламжануудта, бага предпритинуудта ороно.

Соёлой профсоюз ажалай салын хүлээнэй, социальна асуудалнуудые шийдэхгын, хүдэлмэрин эрхэ байдалтай талаар хоорондоо илгаатай коллективүүдые нэгдүүлдэг юм. Тиммэхээ бугадые ган- сата шийдэхгын аргагүй юм бээ. Гэбшье минн хүультай бэшээ.

Россин соёлой хүдэлмэри- лэгшэдэй профсоюзай комитет энэ жилэй сентябрь соо халбаринн хүдэлмэрилэгшэ- дэй профсоюзай нэгдэлгын үдэр амхидхэе урылаа. Манай доройтонгй байдалаа, гурнай зүгһөө халбарине дэмжээ шухала болонодоо прайвительствын, олонингын анхарале хандуулахын тула олонхи нотаг хизаарнуудай эмхинууд энэ үүхээлэе дэм- жээ.

Редацинуудай, хэблэлэй газарнуудай, полиграфин ба номон наймаанай предприти- нуудай хүдэлмэрилэгшэдые дэмжээ зорилготойгоор бизн- эй эмхидхэн ябуулануудай хүдэлмэри эгсэ нэгэ жэл үнгэрбэ. Хамтын абуулаа үүс- хэжэ, Россин прайвительста- да, нотагай засагай зургаа- нуудта нитэмлэлэ эрилтэ най- рудланаймнай эсэстэ гэшээ, журналинуудай зохёохы хүдэл- мэрилэгшэдэй дундуур салын хүдэлмэри тоолон гарахалаа та- бигдадаг хизаарланууд, хэр- гэмдэмжин жаснаа түлгэлдэг мунганай, салын хульы нэмээлгын талаар табигдадаг хизаарланууд болоулаа, ном наймаалааг эмхи- нуудтэ сүлөөтэ сонгуудые та- бигнаа үшөөшөөдо, районой гэгэтинүүдэй редакцинууд болжэдүүднээ мунгоор номо- логчидо боло. Гэхэ зураа налад, тохойлгын, аренидэ тү- лөөлөнэй талаар болон бусды- ше асуудалнууд шийдхөгдөн- гүй үлөө.

Илээлй туршада ресном са- лын хүлээ нэмээхэ, номму- нальна аша тулануудые хан- гаха, арадай хэрэглэмжын эд бараа худалдаха эрилтэгийг гэр болон бусдыше асуудал- байдал республикын, хотын,

Соёлой министерствын хүтэл- бэрилэгшэдые ашээхээр бо- лонхой, Али үгы наа, хөгжээ- мэй 4-дхи хургуули нэгэ үе- до соёл-гэгээрэлэй училищин хамтын байрада саг зуураар оруулагдан байгаа. Гэбшье хотын, Октябрьска районой хүтэлбэри энэ асуудалые зүб тээшэнь шийдхөгдөггүй. Харин училищида хүралсал ябуулаха байрань дуталдана.

Урдань соёлой эмхинуудэй ээлдэг байрануудые Агро- промбанк (Ленинй гудамжа, 18), ажалуудалай байшан (Банзарован үйлсэ, 1) бол- гонхой. Эдэ байрануудые сү- лөөлжэ, соёлой эмхи зургаа- нуудта дамжуулаха тухай Ми- ниструудай Совет шийдхэ- бэри биншье наа, тэрэ дүүр- гэдэнгүй.

Мэдээсэл тараадаг хэрэг- сэлнүүдтэ республикын на- циональна библиотекын номоо халадаг байра, түүхын му- зейн фондууд, тэндэ хүдэл- дэг хүнүүдэй эрхэ байдал тухай асуудалнууд нэгэнтэ бэ- шэ табигдаа нэн. Хоморой шухаг хэдэн арбаад мянган номууд, урлал бүтээлнүүд байрын гэрнүүдэй подвалнууд соо, Олигитрини үмэ соо ха- ладаг байна. Инмэ муу эрхэ байдалтай байранууд соо манай хүнүүд хүдэлдэг гэшээ. Загарайн, Петропавловск, бусдыше тосхон хурунууд- тахи соёлой байшанууд, библиотекнуудтэ хүдэлдэг хү- нүүд энэ ушарнаа эхээр үб- лэнэ, тэдэндэ түлгэлдэг тэд- хэмжээндэ илээлй гансал ту- руушын хахадта түсэбтэ хэм- жээ 3-6 мянган түлгэрнөөр үнү мунгын гаргалдааба.

Мунгоо үедэ капиталылар захабарилдахаар, хэлбөгдэ- хээр болохон олон клубууд, библиотекнууд, музейнүүд хаагдаха туйлаа хурьхай. Хотын тэгэн дунда олон жэл- лэй туршада түүхын музейг хэлбэбн шийдхөгдөлгөө хаа- даад байна. Тэрэнэй хэзээ нээгдэхэ тухай хүнүүд нонир- хохобшье болонхой.

Халбаринуудай байгуулам- жань хүсэл тодорхойлогдоо- гүй байнаар. «Юунай түлөө министрство хэрэгтэй?» гэл- хэн сэтгэл соо Хэблэлэй бол- лон олонингэдэ мэдээлгын министрствын үүргэ тухай хэлэгдэ нэн. Урда тэвэр рес- публикын киногой байгуу- ламжа тухай хэдэн студи- инуудай гараан байгаа. Жур- нистнуудай, киномеханикууд- дай тоо горитойгоор хороо- дохохо, ажал тухай хуу- ли ёноной дүрмүүд хаа халангүй наринаар сахидгаа- гүй, сүлөөлгэдэн зондугтай хүнүүд түлгэлд хэмжээгээр тоосоонуд саг соонь хэлгээ- гүй, социальна тэдхэмжэе абаагүй.

Халбаринн хүдэлмэрилэг- шэдэй социальна асуудалнуу-

дай шийдэхгэе хуулига бол- гонхой, коллективүүдэй үмэнэ өөһэднгоо уялануудые тодо- руулан амьарлахын тула про- фсоюзай рескомой болон соё- лой министрствын, «Турист», фирмын, Журналистнуудай холбооний, Хэблэлэй болон олонингэдэ мэдээлгын министрствын хоорон- до халбаринн хэлсэнууд ба- талалданхай.

Социальна асуудалнуудые манай халбариде зүбөөр шийдхээ жэшэнууд бин. Ижээшэнь, «Варгажан» гости- ницада эдэе хоол үнгүй бо- лоо, хүдэлмэрилэгшэдэйне амаралтада гарахадань, нэ- мэлтэ мунгын үгтэнэ, путе- конуудай үнэ сэнгэй 35 про- центнь түлгэдэнэ, үнэтэй эд бараа худалдана абахын ту- ла процентгүй зээлнүүд үг- тэнэ. Эдэ бүгдэ хамтын хэл- сэнэ соо оруулагдааг. Ажал- да хабаадалгын эргээр нэ- мэлтэ түлбэринүүд телерадио- компанида мэдэнэ, наймаа эр- хилдэг мунгэнгоо нэмэлтэ түлбэринүүд филармонидо, бусад эмхинуудтэ үгтэнэ.

Гэбшье олонхи эмхинууд энэ мэтэ тулалманга үзүүлжэ аргагүй. Наһанай амаралтада гараан манай ветерануудай байдал хундэ. Ажахын зур- гаануудай, министрствунууд- ай үгтэн мунгэнгоо ветер- рануудта тулалманга үгтэлгэ, гэбшье тэрэнэй хэмжээн ба- га.

Ашаг олоодо, газарта, ли- тература, искуствын бүтээл- нүүдэй тулоо түлгэлдэг мун- гэндэ хүнүүлэтгэтэйгээр на- гэндо тохохо, халбаринн бүхи предпритинуудта аренидэ түлбэринэ хүнүүлэтгэтэйгээр абаха тухай асуудалые хал- баринн профсоюз, албан зур- гаанууд нэгэтэ бэшэ табиа нэн.

Нэгдэлгын үдэртэ хабаа- дахада, соёлой хүдэлмэри- лэгшэдэй профсоюзай гэгшүүд, эдбхитэд манай эрилтэнүүд анхарала абаха гэжэ най- дана. Республикын Верховной Совет, прайвительствэ манай халбарине саг үргэлжэ дэм- жээ ёһотой. Тон түрүүн ма- най халбаринн хүдэлмэрилэг- шэд: уран зохёолшод, жур- налистнууд, киногой, радио болон телевизини, библио- текнуудай, музейнүүдэй хүд- лэмэрилэгшэд засагай зур- гаануудай үүхэхонь нанал бо- долонудые, баталан шийдхэ- баринүүдые арад зондо хүр- гэдэг, оюун бодолой үнэтэ байд- луудые байгуулаа, хүргэлдэ дэмжэлгэе хурдахадаг найн найхан үүргэтэй бшуу. Тиммэхээ эдэ бүгдэндэ алибаа талын анхарал, тула- ламжа тошше хэрэгтэй гэ- шээ.

А. МАЙОРОВА,
соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай рескомой түрүүлгшэ.

Салын хүлээнэйгээ хэды багашье наа, байра байдалтайаа хэды муушье наа, соёлой хүдэлмэрилэгшэд хон ажаалаа үнэн сэхээр хандаха, хүн зоние найхан дуугараа, солгён хатараараа баярлуулан байдаг гэшээ. Республика доторнай мэдээжэ болохон уран найханай

ансамблнууд олон. Тэдэнэй тоом «Тоонто», «Ярууна», «Хэлгэрэ», «Га» гэхэ нэстэнүүд ороно. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Арадай аман эрхэ И. Брэдэ жэсэ нэе хубуушанга

СҮМ ДЭМЖЭХЭЭР

Дэлгүүрэй экономокодо шэлжэн орожо байхан үедэ соёлой эмхи зургаанууд бус- дахаа тон эхээр хонхилодо оробо. Мунгоо бүхи шахуу му- зейнүүдэй байдал адирхуу туноур юм. Ижээшэ болгон манай Бурядай байгаалин музей абаха хараа. Манай музей хуушан байшан соо ор- шонон тула капиталылар за- хабарилдахаар болонхой. Тэд нимэ захабарилга хэжэ мунгын зоори олодоггүй. Бү- хы эрилтын ёһоор жаснаа хадагална байха аргагүй юм. Юуб гэхэдэ, сүлөө табилга, талмай үгы юм. Энэ шалта- ланнаа болонго, шээ эсэ- номалуудые худалдан абаха арга болжожо олодоггүй.

Манай музейд 30 хүн ажалладаг юм. Тэд тэлээрэй ажаллаха эрхэ байдал найжаруулагдаагүй байнаар. Мунгоо 2 мянган түхүргэ-салингаар ягаад анамидараа болон- биди? Тиммэхээ соёлой хүд- лэмэрилэгшэдэй табинан эрилтэнүүдые сүм дэмжээбди. Юрлодо республикын хү- тэлбэрилэгшэд библиотек ан- харалаа табигдаггүй гэхэдэ, аядуу болохогүй. Имгалт амар нэгэн делегацин, айл- шадай буухада, тэдэнэрэе үдэшлэсэн манда эрэлгэ юм.

Л. ПРОТАСОВА,
Бурядай байгаалин музейн профсоюзай түрүүлгшэ.

ШИИДХЭХЭ САГ ЕРЭЭ

Соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай советэй рес- публикын комитет энэ байдалымнай найн мэдэхэ. Со- цийсконнай нэмээжэ талаар дээлн зургаануудта хандаха үрлэмшье байха, теод тула болоногүй.

Соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай советэй рес- публикын совет билэгнэе дэлгүүр гэжэ «арьяатанга» хамгаална, аршалжа шалхагуйшье наа, алаха тула хүргэбиди гэжэ оролдодог. Нүгэе юу хэшые оложо үгэдэг. Тиммэхээ тус комитет манай эгээл найдамтай түшэг тулгүүри болонго гэшээ. Видэ бэшэ хондэ хандаха гэшээбиди.

Аргатай наа, биднэр салын хүлэемнай дээшлүүрлэг гэжэ эдбэрын жагсаалуудые үнэргэхэ нэмди. Зу- гоор зарим зондо библиотекнууд хараарашье хаагдаатай байгаа наань, хамаагүйшье.

Гэр байра тухай асуудал таблэшгегүй наа болохо. Гүүдэй 15 жэл соо манай хүдэлмэрилэгшэдтэ оролдодо нэгэ байра үгтэнэн юм.

Манай профсоюз хэзээ нэгэтэ тоодоно, «шүдээ» хэ- руулаха бээ гэжэ нааглана.

А. КУЗЬМЕНКО,
Республикын эдиршүүлэй библиотекын профсоюзай комитедэй түрүүлгшэ.

ӨӨРЫН БАЙШАН ХЭРЭГТЭЙ

Уран зохёолшод бүхи соёлой хүдэлмэрилэгшэдтэл адли энэ хүндэ хүшэр сагые тон хэсүүтээр давилаа байна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Манай бэлчигэй шэнэ зохёолшод мунгоо үедэ тооноондо даруулан хэбтэнэ. Ушар юуб гэхэдэ, саар- нанай үнэ сэн, типографин абааг түлбэринүүд айхабтар эхээр дээшлээ. Тон ядахадна, зарим уран зохёолшоднай 20—30 мянган түхүргэ түлжэ, өөрынгоо мунгоор номоо гаргаха баатай болоно.

—Би «Байгал» журналда харюусалгата секретарлар хүд- олнөөд, Манай хүдэлмэрилэгшэдэй салын хүлээн тон ба- га юм. Энэ дэлгүүрэн оршон байдалаа үнэ сэнгүүдэй «хипрешэне» үедэ манай салингаар ажалуулаха гэшээ хү- шэр. Ямар нэгэ ажал хонгуй, гансал уран зохёол бэшээд бууддаг уран зохёолшод манда үгы юм. Эинхэ хоолоо оло- хо, гэр бүлээ тэмээхын тула уран зохёолшод заатагүй ажал хэжэ баатай болодог, харин гол ажалла, уран зохёо- ло, хүниндоо гү, али амаралтын үдэрнүүдтэ бэшээбиди.

Манай «Байгал» журнал номоо бологор өөрын байшан- гүй юм. Видэ жэл бүри профсоюзудай рескомдо 120 мян- ган түхүргэ аренидн түлөө түлээнэбди. Манда заатагүй өөрын байшан хэрэгтэй.

Типографин гэмээр журналнай уншагнаттаа удааржа хүрэнэ. Тиммэхээ тус типографине шэнэ хэрэгсэлнүүдээр хангаха шухала, Мун журналаа тарааха хэрэгтэмнай хэлэхэ холбооной эмхинууд мунгэ эринэ.

Гадна соёлой хүдэлмэрилэгшэдые эдихэ хоолоор, хуб- сааа хунараар хангаха хэрэг яаха аргагүй муу гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Г.Д. ДАМБАЕВ,
«Байгал» журналай харюусалгата секретарь,
уран зохёолшо.

НАЙДАЛАА АЛДАХАМНАЙ БЭШЭ ГҮ?

Ажабайдалымнай экономика талараа до- ройтоло, дэлгүүр, юумэнэй үнэ сонгуудэй ур- галта, ажаллаа зоний ажабайдалай улам хүндэ хүшэр болохо ушарнууд профсоюзудые наана амар байлхаха ёһотгүй гэшээ. Халбаринн халбаринн профсоюз хүдэлмэрилэгшэднгоо байдалые най- жаруулаха эрилтэнүүдые прайвительствын урда та- биха хэрэгтэй. Яалжар АПК-тай хүдэлмэрилэг- шэдэй мингин болоо нэн. Тэрэнгоо урда тээ эр- дом хүралсалай, элүүрые хамгаалгын хүдэлмэ- рилэгшэдэй буналгаануудай үнэргэше мэдэнэбди. Харин мунгоо манай соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай наналга нэгдэлгын үдэр сентябрийн 7-до сонсохогдоно. Энэ хадна халбариннай Рос- син комитеддээ эхитэй гээд мэдэнэбди. Тингэ- шье Советүүдэй талмай дээрэ энэ удаа сүглэр- жа, нанал, эрилтэ нэгэтэй байнааа харуулаха зо- рилгомнай амар нэгэн үрэ дүн үгэхэ юм гү, али үгы гү гэжэ хүдэлмэрилэгшэднэй маргаха бо- лоод байна. Ушарын гэхэдэ, бидэ олон эрилтэ- нүүдтэйгээр, тэрэ тооло гэр байрын, огород бо- лон саадан газарай, салын хүлээнэй, хүүгэдэй саадай болон бусдыше асуудалнуудые табла бэлэбиди. Тэдэ эрилтэнүүдэ бэшэ- нэн планат барихай Советүүдэй талмай дээрэ гараа нэмди. Тэд прайвительствингаа хай- ша хэрэгээр хандаглын «шулуу» байраһаань хү- дэлгэжэ шаддаггүй, харин минн назада энэелонинь болоод налган байгшабиди. Энэ удаа хүдэлмэ- рилэгшэднэй талмайда дахин гаража үгэхэ юм гү, али үгы гү. Хэлэгдэхэл юм бээ. Хүдэлмэ- рилэгшэдэй салын бага, дунда эргээр 4—5 ми- лиондал хүрэнэ. Хэлээнэйгээ эргээр мунгэ аба- даг зон станогһоо холодохо, профсоюзай сүг- лаа хуралдаа, ямар нэгэн хэмжээ ябуулаха хаба- дахаа аарсаха болоод байна. Энээнгээ урда нэл- үндтэ хаа-яахан аялшалгын баваада ошоно, кол- лективээрээ амардаг нэмди. Мү-

нөө бүхи юумэнэй үнэтэй болохон дээрһээ тин- гэхэше аргамнай налага гүб даа. Өөһэднгоол турбаада зариманай элэгээгдэг гэшээ. Ухи- буудай шиперлагеринн, шэнэ жэлэй елхын тула бэрнүүдтэ эхээр ургаа, Тиммэхээ өөһэдэ бээе сэнгүүдэнгүй, үхнүүдтээ зориулаха, профсо- зайнга мунгэнэй сэхэн хубине хундшог бай- далтай хүдэлмэрилэгшэдтоо материалыа тулаам- жа үзүүлэмнай дээрэ гэжэ шийдэнхэбиди.

наналаа нэгдэлгын үдэртэ манайн хабала- хала эрээшье наа, уранайхидал адли эдээли- тэй, эршэ зоригтой байхагүй гэжэ би билгөөд байнаб. Ганса манай байхагүй гэжэ би билгөөд байнаб. Ганса манай байхагүй гэжэ би билгөөд байнаб. Харин бүхи хүн зоннай, арадай байдалымнай он- лоо болохо, хубилха байнана, этнгахээшэ боли- жо, найдалаа алдажа байна.

Т. КУДАКЕВА,
республиканска типографин профкомой түрүүлгшэ.

ТҮМЭН БЭРХЭШЭЭЛЫЕ ДАБАХА ГЭВЭЛ...

Комбид даа. Италида жэл соо хурабаб. Италида жэл соо хурабаб. Франци- да, Япондо уласхооронды конкурсуудта хабаадаб. Женевэдэ (Швейцар) ми- нидан дээрэ дуу буулуулаб. Бүүдэй үедэ манай респу- бликын түлөөлөгшэдтэй хамта Чикаго (США) ошоно эрээ бэлэб. Тэндэхэ сахэтэн- интеллигенциин ажабайдал-

тай гүнзэгыгээр танлсаха аргатай лбаашегүй наа, соё- лой, искуствын ажал ябуу- лагшад ажалтай түлөөлөн найн, бидэ шэгшэдэньше хүрэхэгүй байшадн гэжэ аяналга нэм.

Мунгоо үедэ—ажабайда- лаймнай үдэр бүри хүлээржэ байхала, соёлой, литература, искуствын ажалтанай үмэ-

нэ түмэн бэрхшээл гаража эрэнхэй. Тиммэхээ одоошье манай профсоюз засаг ту- рынгоо үмэнэ эрилтэнүүдые элнрүүлэн табиха ёһооро табиха гэжэ байнаб.

Иналганга ажалай түлөө- лые гуримнуулаха гэшээ му- ноо тон шухала болоод бай- на. Нэрэ солодо хүртээн зурашад, зохёолшод, ар-

Научно-практическа конференци

«ЭНДЭХИ ЗОН БИДЭНИИЕ ХҮНДЭЛНЭ»

США-гай Сүлөөтэ конгрессэй жасын дэргэдэхэ Роберт Гривлэйн институтуудай 6 тэшүүн Улаан-үдэдэ эржээ, 10- литика ба бизнесээр лекцинуудые ушана гээд гэшээдээ эдээсээ нэмди.

Бизнесмен Ральф Хоститер (нэгдэхэ зураг) ямар нэгэн хэрэг эрхилхэдээ, лагаад түсэб табихаб, урагшатай бай- хын тула ямар зүйлнүүдтэ анхарха ёһотойб гэжэ зал соо сугларашадта дэлгэрэнгээр хоорэжэ үгөө. Өөрөө тэрэ нэгэ үедэ гэштын бизнес эрхилжэ, 13 томо гэштын эзэн байгаа. Мунгоо хаднаа худоо ажахыда хүсээ элсүүдэй хүдэлжэ, фермернүүдтэ зориулагданан хоёр журнал тол- олно. Тэрэ мун аялшалгануудые эмхидхэхэ, олон ту- ристнуудые хангахаар найн сервис, эрхэ нүхээл байгуу- лада хүсэ шадлаа зориулжа, олоо оршо абахаар хүсэ- нэ. Нимэ шадалтай, олон юумэ уришалан багсаамжалжа үзэдэг, юумэ бүтээхэлээ ядалатгүй хүнэй эрхилэн ямар- шье хэрэг урагшатай байхань дамжатгүй.

Хөёрдохй зураг дээрэ уриханаар энсэбхитэн, сө- бэрхэн багашье харанат. Энэ хадна Стейн Лоун гэгшээ. Тэрэ тус институтта шэнжэлгэнүүдэй директор гэжэ тоо- логдодог, конференци, семинаруудта хэрэгтэй материал бэлдэжэ үгэдэг, бүхи саарна-гуурһые хинадаг ажалтай юм.

—Калифорнини институтуу дүүргээд, нёдондо жэлдээ Роберт Гривлэйн институтта хүдэлжэ эхилээ нэм. Түр- хэн нотагын Гавейн олтироудтэ ю. Хушэн аба, эжмнин алон, хитад яһатанай байна юм. Россин хүл зон бид- инсэ сэхэ найнаар угтана, хүндэлнэ,— гэжэ Стейн хоорэжэ.

Д. АЛТАЕВАН фото-зурагууд.

А. Цы- шаб- нэ хү- ний б- Хэр- архат- анан п- багша- айгай- ойлго- II. Брэдэ жэсэ нэе хубуушанга

ДУШКИНАЙ ЛИЦЕЙ БЭШЭШЬЕ БАА...

ДАГААШЬЕ БАА. Өөрийн ажиллагааг бодож байгаа баа. Нийслэл хотодомнай, худалдаа, үйлдвэр хэдэн тусхай шэглэлтэй хургуулинууд, гимназиууд, лицейнууд, коллежнууд бий болно. Зүүн эрмэний минг гэнтэ бие болошон хургуулинууд бэшэ. Жэшээнь, нёдондо 14-дэхи, 3-дахи хургуулинууд үндэһэн дээр гимназиууд байгуулагдана байна. Тинхэдэ тусхай дунда хургуулинууд, онсолбол, П. И. Чайковскийн нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищи коллеж болобо.

Харин 24-дэхи ПТУ-гай үндэһэн дээр национальна лицей байгуулагдаад, сентябрьн 1-дэ тусхайгаар нээгдэбэ гэшэ.

Гимнази, лицей, коллеж... Эдэ үгэнүүд үгүүдхэдэ, урданай гимнази, Александр Пушкинай хураан Парксельскийн лицей хангагдааха юм. Нилэхэн ехэ бэлдэлтэй хүнүүд гаргаад байһан хургуулинууд. Урданай гимнази дүүргэһэн хүнүүд эрдэм мэдэсээрэ мүнөөнэй

дээдэ эрдэмтэй зарим нүхэд халтад гэж баа. Дээдэ гэшэ байха жэшээтэй хэн гэжэ.

Имагал гаршагаа хэлгээд лэ, хуушнаһаараал, үнөөхи материална тулюур байдалһаа боложо, арай амтайхан байхал баа. ямаршы урэ дүн гарахагүй юм ааб даа. Эндэ тус тустань удамаршадай эмхидхэлхэ, багшанарай оролдогоо, гурэн түрэн анхаралһаа, нингын хүснэй нэмэриһээ олон юумэн дундыдаха.

Табан ондоо мэргэжэл олгохо шэглэлтэйгээр байгуулагдана национальна лицей ороһон бүхы хурааншадай 75 проценттэ шахуу буряад залуушуул гэжэ. Национальна гэхэн тодорхойлоготой хэн хойно тинмэ байнгүй яаха бэлэйб? Мүнөө үедэ наада захан, дээрээр аргамжа томохо, буряад гутал хубсаһа оёхо гэхэ мэтын тон лэ үндэһэн ажал мартаглахай гэхэдэ болохо.

Нооһо ээрэжэ, шагабша нэхэжэ, арһа элдэжэ, хэдэр-

гэдэжэ шадхаа зон буряад эхэнэрүүдэ соо олон олдохогүй? Гэжэ дараха гэхэн үгүүдэл буряад зоний ажануудал хэлэндэ хэрэглэгдэхэ болһоор сохон дүшөөлтэ баяд жэл үнгэрөө ха.

Буряад эргэнэ, ханза дархалха, тэдэниһе үндэһэн угалзаар гоёохо, хонхо, бурханай сүгэ, наһата шудхаха уран дархашуул хэр олон олдохог?

Юрдоол, үндэһэн соёлой хүгжэлтэдэ национальна лицей, тэрэниһе дүүргэжэ гаргаад өөр өөрингөө хубитые оруулаа зорилготой.

Энэ лицейн директор Г. П. Багтаев шэнэ хургуулине нэхэ үедэ үгэ хэлэжэ, национальна лицейн уг зорилго тухай тодорхойгоор хөөрэнэ үгэһэн байна.

Шэнэ хургуули НАЦИОНАЛЬНА гэжэ нэрэтэй. Буряад хэлэнэй гурэнэй хэлэн болгодоһон хада энэ предмет лаагагүй заагдаха байгаа гэжэ.

Гадаа бүхы багшанар социялна талаар хамгаалалта-

тай гү гэжэ министерство. Октябрьска районий захиргаан бонирхохо ёһотой, мүнөө бүри техникчесэ үндэһэн байхаһаань шахуу эхилжэ, 24-дэхи ПТУ-да Д. Д. В. Базаров ажаллаха байдаг хэн. «Наадаан дээрэ» гэжэ буряад дуу хатарай ансамбль байгуулжа, эдиршүүлэе гоё хайханда дэргүүлжа талаар эхэ юумэ хэһэн хүн. Хуушанай түрэ найр, хадаг табилга, бохор наадан яагаад үнгэрдэг байгаа гэжэ өөрынго сценарай бүхэлү зүжог харуулжа, сэнхир экрандэсье гараһынь зон ханана ёһотой.

Мүнөөшье шэнэ лицейн нээгдэхэдэ, ехэ хүдэлмэри хуаа харагдана. Ягаан, улаан, хуу, сагаан лейтэ уюулан буряад сэргын «зооготой» байхы анхарба. Мүн амьраа табигдаһан шүрээ дээрэ сан уюулаха үедэ Дугаржа Дашиневэй гүйсэхэдэ «Арбан табан бурханай магтаал» ханхнахадэ сэдхэлдэ угаа гоё байгаа.

«Байгал» ансамблин ятаһаа баян автова зал соо концер байна, ерэдүн мэргэжэлтэе баяр дуулба.

Имажаб лама уригдаһан юм. Юундэ эрээгүй шэжэб дээ? Нэгэ шалтагаан «лоо гэеэ даа» гэжэ Базаров голхоржо байгаа бэлэй.

Юрдоо, энэ мэтын ариуд халай хэрэгтэ хабаадажа, залуушуулай сэдхэл залма хайхан үгээ хэлэхээ ламбагайнарай тутархадаггүй байһай гэжэ хангадаа хэн. Юундэб гэбэл, мүнөөнэй эдиршүүлэй сэдхэл бодолой хүмүүжэлхээ ерэдүн обществын хуби саян лаха аргагүй дуудалдаха байна ха юм. Харин залуу үгэһэн сэдхэл бодолой ариудхалгада Бурхан багшын шаби болоһон зон тон ехэ үүрэг бэлүүлэха ха юм.

Багшанарай социялна хамгаалалта тухай дээрэ дурдаа хэм. Гэр байраар хангалта социялна хамгаалтын тоодо орохо ёһоороо

ороно. Эндэ дурдагдаһа Д. Д. В. Базаров найман жэлэй туршда Иналгаа явлан ажаллана. Мүнөө ятовсёон биледэй сэйгэй хэдэн ачу дахин дэшалхалха, хахад салынгы харгыдаа гараха жэшээтэй. Теэд салынгынь мүнөөнэйхээр хэмжээбэ, ехэнь бэшэ—2000 түхэртэ.

Шабинараа хатар, дуунда тэгшэ хургажа байгаа хада бэрхэ гэлдээд байнгүй, энэ талаарнь лицейн хүтэлбэрнэгэшэ, районий захиргааны, министерствоёе хонирхожо, тодорхой туламжа үзүүлэхэ бээ гэжэ найдахаар байна.

Шэнэ, национальна лицей тусхайгаар нээгдэб гэжэни, Александр Сергеевич Пушкинай лицейн хэмжээндэ даб дээрэ хүрэншегүй гэлэй. Теэд тэрэнэй хэмжээдэ хүржэ, сааллаа хургалын, хүмүүжүүлгын материална талаар бүри дээрэ бодолой гэжэ хүсэхэ байһаб.

Ц. ДОНДОГОН.

«ХУБУУТЭЙ ХҮН ХҮДЭР, БАСАГАТАЙ ХҮН БАРДАМ»

Сэсэг Эрдыеевна Даржаева Хори хууриной олон зон, Иналгаа йүүдэй үедэ нарай үхибүүтэй болоһон залуу гэр бүлэ, хайн мэдэжэ, гандяг байха юм. Юуб гэхэдэ Сэсэг Эрдыеевна Даржаева арба гаран шөрэй туршада Хоринд аймагай түбэй нарайдалгын байшанда акушерээр амжалтатой хайн ажаллахадэ, ямаршы үедэ эндэ хүнгэрхээ эрһэн хэдэн зуугаад залуу басагад, бэрээдэ багатай болоходонь туһална, танилсана. Хубуутэй гү, али басагатай боложо баясаһан түрэлхиды «хубуутэй хүн хүдэр, басагатай хүн бардам»,—гээд, урданай гурмаар үдэшэнэ бшуу.

Сэсэг Эрдыеевнагай 1979 ондо Улаан-Удын медицинскэ училищи дүүргээд байхадэ, Хоринд аймагта хүдэлхынь эльгээгэ хэн. Тэрэ саһаа хойшо нарайдалгын байшанда таһалгаряагүй ажаллана. «Хайн мориндо эзэн олон, хайн хүндэ нүхэд олон» гэдэгтэл, тэрэ олон нүхэдтэй болоһонх, Эндэл ажалда ороод байхадэ, наһанайнгаа хани нүхэр Валерий хубуутэй ушаржа, хуби заяагаа холбоо хэн. Тэрэ гэхээр олон жэл мэдэгдэнгүй үнгэрөө. Мүнөө Оюуна басаганынь табалахи классай болоһонх.

Миний гэртхэн гурбан хубуутэй, табан басагатай юм. Гурбан үхибүүднэй медицинскэ мэргэжэл шэлэнхэй гэшээбди. Нэгэ ахамни Улаан-Удэдэ врачар ажаллана. Эгшэһэнни нотаг дээрэ фельдшер юм. Би эндэхи бори болоһон хадаа, хаа-нахан гэртхэндэ айлшалаад, нотагаа эрвээд байгаад аабба. Мүнөөшье жэл амаралтад гарахадэ, үсэһэнгөө хүнгэн машинаар нотагаараа яваад, сэдхэлхээ ханаад, бусаа нэмди,—гээд хая үлээхэдэ Сэсэг Эрдыеевна хэлээ хэн.

Мүнөө Хоринд нарайдалгын Сайшанда гол түлээ залуу мэргэжэлтэд хүдэлнэ. «Ажалын эрхэ байдал, сални хүдэлхынь тинмэ хайн гэхээр бэшэ, тус байшандэ 1984 ондоо хойшо залабарилга хэдгээгүй юм. Тингэбэшьэ, энэ хүдэлдэг медицинскэ хүдэлмэрилгэд тэрэ тобдо Сэсэг Даржаева мэргэжэл шэлэхэдэ, үгэһэн тагаригтаа үнэн сэхэ байхы оролдожо, алтан дэлхэй дээрэ хаял мүнделхэн бишыхан үхибүүдэ үзэхэ, эмшэлхын тула сагаа гамнангүй хүдэлнэ. Нарайдалгын байшанда мэргэжэлтэдэ дуталдаг дээрэһээ, эндэхи хүдэлмэрилгэдэ түрэй амараншегүй ажалдаа гарадаг.

Шэлэлхэн мэргэжэлдэ тон дуратай, ажалай баян дүй дүршэлтэй болоһон хадаа, эхэнэрүүдэ нарайлуулаха, шэнэ хүнэй алтан дэлхэй дээрэ түрэхэ боллоходо сэдхэл зүрхэнэйнгөө дулаа үгэжэ, альган дээрэ абаха гэшэ миний нангин уялга болоно гээд тэрэ тоолдог байна.

Б. НАЙДАНОВ.

«Шэнэ Үдэ» газетын хүдэлмэрилгэ.

«Буряад орон — 92»

Хүүрэгэ. П. Бурмакинай фото.

АЙХАБТАР ЕХЭ ГЭНТЫН АЮУЛ

Хүүдэй найман жэл соо айхабтар ехэ авиационно гэнтын аюул Иваново хото шадар болобо. ТУ-134 самолет бутаран унаа.

Аэропортын полсаһаа гурбан модо зайда үргөөрөө 150 метр тухай газарта самолетой гадада түмэр хун, гынь бута хүржэ хэдэн тээшэ хиндэһэн, шэлэгдэһэн, картанууд, мүн пассажирнуудай абана яабан зөөрү—өөшэ бүхы тээшэ хаягдаһан байханаа гадна хүнүүдэй нязаршан бээнүүдэ харжа боломоор байгаа.

Юуниһе хэнэйб гэжэ юушы ойлгохын аргагүй хэн. Самолет унажа явахадэ эмдэрхэй нэгэ далаараа хиринсээр бариан хоёр даххар гэжэ ханы үзэгдөөгүй хүсэтэйгөөр сохино. Бултыннь абана хаяжархэ.

Гэнтын аюулай үедэ тэрэ батта хоёр иварталда ажанууһад телевизор хаража хууһанаа талаан боло-

жо ехээр гэмэлтэнгүй гаралсаһан байна.

Эбдэрхэн гэрэй хажууда дайруулаһан «жигуленок», самолетой далин үзэгдэл, мүн шассинь хэбтээ.

Тэрэ үнгэрхэн четвергын үдэшэ юн болоһон байгаа? Түрүүлэн багаамжалхадэ, ТУ-134 самолет графигайнага ёһоор бууха тээшэ дүтэжэ яаба.

Аэрофлотто тогтоогдоһон гурмай ёһоор найман модо газарһаа бууха тээшэ болохоодо, экинэй холын радио-хэрбиһөө дүтвинхэдэ ородог, олодогөө хэлэхэдэ, аэропортын диспетчэртэй сэхэ хоёрлэдэжэ эрилдэг байна. Энэнь удаа тинмэ байха байгаа. Зүүгөөр ниндэжэ лбаһан үндэртэй тоолоно гаргахадэ, доогуур байна гэжэ диспетчэр дуулаһан юм. Тинхэдэн харуу абтаагүй.

Тэндэ хаража байһан хүнүүдэй хэлээр, самолет модонуудай оройе таһа сохөөд, зүүн далаараа болдогтой газар руу зоогшообо. Тэндэн гүнээгэ ехэ нүхэн бин болоһон байна.

Зүүн далинь таһа хүрэхэ, самолетой корпус зүүн хажуу тээшэ эрьелдээд, айхабтар түргэнөөр поли дээгүүр гүйжэ, сарайнуудай хоорондуур поселок тээшэ эрьбөө. Бууха үедөө самолетой скоростэ юрал 220—250 километр болодог. Нигэжэ тэрэ самолет хэдэн жэжэ хуби боложо таһаршан байна.

Дүтын дачануудта байһан хүнүүд тээрэлгын болохы дүүлээгүй. Тэрэн болохы ха. Гэхэтэй хамта банк соонь тоноһоо бага бензин үлэһэн байгаа.

Иваново хотын аварниһе туһаламжын албан түргэн хуу соо хэрэгтэй туһаламжа үзүүлжэ оролодо. Хэдэн минуттэ үнгэрхэдэ, хотын, областын засагай түлөөлгөөд, пожарнигууд, милици, врачнууд, сэлэгтэй хүнүүд, прокуратурынхэн—хуу бүгдэ эрһэн бай-

баны, ямаршы туһаламжа үзүүлэхэ гэхын аргагүй болоһон байна.

Гэнтын аюулынь шэнжэлхэ гурэнэй тусхай комисси үлөөдөөһөн Москва хотноо эрһэн байна.

Иваново хотын авиаторидай түлөөлгөөдэй дуулаһанай ёһоор, ТУ-134 самолетой таһа бараһан экинэй хайхид (7 хүн) ехэ дүй дүршэлтэй байһан юм. Тэрэнэй командир хоёрдох классай летчик Владимир Николаевич Гроздэв 31 жэлэй туршда нилдэһэн, хайн бэлдэхэлтэй хүн байгаа.

Самолетой «хара хайсаг» олоһонхой, зүүгөөр ямар шалтагаанаар энэ аюул болобо гэжэ хэлэхэнь эртэйг гээшэ. Гурэнэй комиссины тоошолол хэлэхэдэ, хуу юмэн элэрхэ болоно. Зүүгөөр тэрэ үедэ үлхэн манатай байгаа.

ГЭНТЫН АЮУЛНУУДАЙ ТОО

Ивановодо болоһон гэнтын ушар авнамэргэжэлтэ-

ПРОВЕРЬТЕ ПРАВИЛЬНОСТЬ ОФОРМЛЕНИЯ АБОНЕМЕНТА!

На абонементе должен быть проставлен оттиск кассовой машины.

При оформлении подписки (переадресовки) без кассовой машины на абонементе проставляется оттиск календарного штампа отделения связи. В этом случае абонемент выдается подписчику с квитанцией об оплате стоимости подписки (переадресовки).

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряад Республикын Верховно Совет, Буряад Республикын Министруудэй Совет, Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэл болон редакциин ажалша коллектив.

Редактор Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ. РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕВА С. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГИТОВ Б. Ж. (хариуцагч), СЕКРЕТАРЬ НИМАЕВ П. Н. (редактор орлошо), РИМЧИНОВ С. Д. (редактор орлошо), ТОКТОХОВА В. Э., ЦЫРЕНДИЛКОВ Б. Ц.

Манай адрес: 670000, Улаан-Удэ, Капан даршвиллин үйлэс, 23 «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакциин телефонууд: редакторай—2-50-96, приемный—2-54-54, редакторай орлогшоной — 2-68-88, 2-62-62, хариуцагч секретариин—2-50-52, секретариин—2-66-76, таһагууд: советуудай хүдэлмэрини ба нийтин эмхидхэл — 2-34-05 (даагшан), 2-61-35, 2-56-23, социальн-экономическа—2-64-36, (даагшан), 2-63-86, 2-67-81, 2-61-35, соёлой эрдэмтэй болон хургуулинуудай—2-60-21 (даагшан), 2-57-63; 2-67-81 опонитын хүдэлмэрини ба мэдээсэлэй—2-34-93 (даагшан), 2-34-05, 2-69-58; сршуулгын—2-60-91; коммерческэ—2-35-84; корректоруудай—2-33-61, хэлбэлдэ бэлдэгшэдэй (выпускающинуудай)—2-35-95, манай корреспондент: Агинскда—3-45-94.

Буряад Республикын Министруудэй Советэй хэлбэлэй телефонууд: директор—2-49-94, бухгалтер—2-54-54, хэблэдэ—2-56-62.

Редактор Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ. РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕВА С. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГИТОВ Б. Ж. (хариуцагч), СЕКРЕТАРЬ НИМАЕВ П. Н. (редактор орлошо), РИМЧИНОВ С. Д. (редактор орлошо), ТОКТОХОВА В. Э., ЦЫРЕНДИЛКОВ Б. Ц.

Газетэ мэдээ 260 дахин гарга хэлбэлэй 2 хуудан эмхидхэн Газетын индекс 50901. Тираж Хэблэдэ гүшээгдэнэ хэблэдэ

Буряад Республикын Хэлбэлэй мэдээсэлгын министртын республикын порграфидэ газетэ барилдан хэблэдэ Директорын телефоны 2-40-43

Буряад агаарай дол

Сентябрьн 7-ноо 13

ПОНЕДЕЛЬНИК, 7
6.15 — Долоон хонгой дажуулануудай шэнжэлэл. 6.25 — Турал газар дайдамнан. 6.50 — 7.00 — Мэдээсэлүүд, сонсохолууд. 7.22 — Умслагдэһэн предприяти—нарын сэмбын комбинат хэр байдалтай гэшэб? 7.45—8.00 — «Соёлой хүдэлмэрилгэнэдэй нэгэдэлэй үдэртэ». Буряадай профсоюзудай рескомой «Түхэрээн шэрэһээ» Т. Иодбрезнинаяй бэлдэһэн дамжуулга. 19.20 — Республикын хоншууд (буряадаар ба ородоор). 19.45—19.53 — «Гуламта». Д. Базаровай нэрэмжэтэ Буряадай гүрэнэй багшанарай институттай багша С. Ц. Содномовой тухай хэлэнэй хүгжэлтэ тухай хоёрлэдөөн.

ВТОРНИК, 8
6.15 — Республикын хоншууд (ородоор ба буряадаар). 6.40 — Республикын газетнуудай шэнжэлэл. 6.50 — 7.00 — Сонсохолууд, мэдээсэлүүд. 7.22 — Буряадай Республикын эрдэмтэй, соёлой-спортивна, шажаһай талаар правительстванууд хоорондын холбоной таһагай начальни Л. Ч. Нимаевтай журналист Л. Мельникова хоёрлэдэхэ. 7.45—8.00 — «Гуламта» (буряадаар). 19.20 — Республикын хоншууд (буряадаар ба ородоор). 19.45—19.53 — «Радиобиблиотек».

СРЕДА, 9
6.15 — Республикын хоншууд (ородоор ба буряадаар). 6.40 — Республикын газетнуудай шэнжэлэл. 6.50 — 7.00 — Мэдээсэлүүд, сонсохолууд. 7.22 — Эголю, микын байдал, хүн зоной хуудал байдал тухай дамжуулга экономикын элдэмэй канидаат В. М. В. Валданов хабаадаха (буряадаар). 7.42 — «Хүн ба автомобиль». 7.47—8.00 — Углюһон концерт. 19.20 — Республикын хоншууд (буряадаар ба ородоор). 19.45—19.53 — Ухибүүдэй «Булагууд».

ЧЕТВЕРГ, 10
6.15 — Республикын хоншууд (ородоор ба буряадаар). 6.40 — Республикын газетнуудай шэнжэлэл. 6.50 — 7.00 — Мэдээсэлүүд, сонсохолууд. 7.22 — «Ауужалнууд, харюунууд, бодомжолнууд». Хойто-Байгалгай райондо бэлдэгдэһэн дамжуулга. 7.45—8.00

БҮРЯТИЯ
мүнөөдэрэй номерто

Дэлгүүрэй харилсаан болохоноуд, хараа шэглэлүүд, «Умсалзгын чек» — мүнөө үеһэн гол зорилгоудай нэгэн — П. Натаевтай статья.

Нингын болон үсэһэн адууна малад тэгээл хэлдэхлэгэ үдэрһөө үдэртэ, «Сагай уларилай орёо хүшэр байгаагы наань» — республикын амахиинуудта энэ шухала хүдэлмэриин ямарар йбуулагдана байһан тухай тобиохоноор хоёрхон мэдээсэлүүдэй суглуулбар.

Республикын элдэб халбаринуудай түрүүшүүлэе Буряад Республикын Верховно Советд Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай Зарли-